

# Vlinder- stichting

## Regionale vlinderwerkgroepen

Vorig jaar hebben we in 'Vlinders' al eens de adressen van de regionale en plaatselijke Vlinderwerkgroepen geplaatst. Het blijkt dat veel mensen hierin zeer geïnteresseerd zijn. Aangezien er nogal wat groepen zijn bijgekomen en omdat er een aantal adressen zijn veranderd volgt hieronder de nieuwe, aangepaste lijst.

- **Friesland**  
G. Bergsma, Bosweer 29,  
8426 GS Appelscha
- **Groningen** ("Stad en ommelaand")  
B. Stikfort, Sluisweg 46,  
9644 TS Veendam
- **Drenthe**  
G. de Vries, Zuideresweg 10,  
9441 TZ Orvelte
- **Ommen/Hardenberg**  
E. Pullen, Rembrandstraat 82,  
7771 XS Hardenberg
- **Achterhoek**  
S. Reinderink, Kempersdijk 39,  
7161 XE Neede
- **N.O. Veluwe**  
E. Koopmans-Grommé, Bongerdpl. 1  
8162 AW Epe
- **N.W. Veluwe**  
E.C. Dekker, Emmalaan 19  
3843 DE Harderwijk
- **Ronde Venen**  
D. Groenendijk, Midrethstraat 23,  
3641 CB Mijdrecht
- **Alphen aan den Rijn**  
R. v.d. Noulant, Klaproosstraat 17  
2403 EV Alphen aan den Rijn
- **Zuid-Kennemerland**  
M. Eggenkamp, van Oostzanenlaan  
4-6,  
2102 AX Heemstede
- **Culemborg**  
A. van Berkel, Akkerwinde 9  
4102 JJ Culemborg
- **Woerden**  
M. de Haan, van Teylingenweg 148,  
3471 GH Kamerik
- **Voorne-Putten,**  
J. ten Thijs, Koperslager 72,  
3225 GB Hellevoetsluis
- **Hoeksche waard,**  
H. Bunjes, Spuidijk 11,  
3262 LH Oud-Beijerland
- **Midden Zeeland**  
H.J. Wagenaar, Voorburcht 16  
4421 EN Kapelle (ZLD)

- **Midden Brabant**  
H. Reumkens, Burg. Damstraat 57  
5037 NR Tilburg
- **Eindhoven**  
J. Bontebal, Gennepeweg 145  
5644 RS Eindhoven
- **Maas en Niers**  
G. Beumeler, Pr. Beatrixstraat 24  
6591 EX Gennip
- **Zeeuws-Vlaanderen**  
J. de Bakker, Past. Willemsstraat 5,  
4586 AJ Lamswaarde
- **Limburg**  
J. Queis, Spaanse singel 2,  
6191 GK Beek
- **Steenwijk**  
G.J. Padding, Troelstrastraat 25  
8331 AS Steenwijk

## Friese waarnemingen gevraagd!

De Vlinderwerkgroep Friesland is, in samenwerking met De Vlinderstichting, bezig om de hele provincie op kilometerhokbasis te onderzoeken op dagvlinders. De bedoeling is om over twee jaar te komen met de 'Atlas van de Friese dagvlinders'. Er zijn cursussen opgezet om zoveel mogelijk goed opgeleide medewerkers te krijgen en de medewerkers van De Vlinderstichting in Friesland zijn gevraagd mee te werken. Inmiddels zijn we al een jaar bezig en ondanks de wat minder gunstige weersomstandigheden in 1993 zijn meer dan 670 kilometerhokken onderzocht. Vanuit het bestand van De Vlinderstichting zijn alle waarnemingen vanaf 1987 geselecteerd en deze zullen ook in de atlas verwerkt gaan worden. In totaal zijn al uit meer dan 1000 kilometerhokken waarnemingen bekend. Als er nog mensen zijn die de afgelopen 5 jaar hebben gevlinderd in Friesland en hun waarnemingen nog niet hebben doorgegeven, dan worden deze uitdrukkelijk gevraagd dit alsnog te doen. Ook gewonere soorten zijn van harte welkom, omdat gestreefd wordt naar een vlakdekkende inventarisatie. U kunt uw waarnemingen opsturen naar De Vlinderstichting

Kars Velling

## De Vlinderstichting reikt eerste gouden vlinders uit

Op donderdagavond 17 maart heeft De Vlinderstichting tijdens de beurs Tuin-Idee '94 voor het eerst drie Gouden Vlinders uitgereikt. Ati Dijkmeester, TV-journaliste en lid van het Comité van Aanbeveling van De Vlinderstichting, reikte de prijzen uit.

De Gouden Vlinder wordt toegekend aan personen en instanties die zich op bijzondere wijze hebben ingezet voor de

sterk bedreigde Nederlandse vlinders. Daarbij heeft De Vlinderstichting drie categorieën onderscheiden: 'Werkgroepen op het gebied van natuur en landschap', 'Bedrijven' en 'Op persoonlijke titel'. Per categorie zijn drie genomineerden geselecteerd.

De genomineerden en winnaars zijn per categorie:

### 'Werkgroepen op het gebied van natuur en landschap':

- Dagvlinderwerkgroep Zuid-Kennemerland;
- Vlinderwerkgroep Friesland;
- Werkgroep 'De Wielen'

De winnaar is geworden: Dagvlinderwerkgroep Zuid-Kennemerland'. Deze werkgroep bestaat pas twee jaar en heeft bijna 100 leden. Zij inventariseert het hele duingebied tussen IJmuiden en de Zilk. Daarnaast lopen de leden wekelijks 28 monitoringroutes van april tot oktober, waardoor de vlinderstand van jaar tot jaar goed te volgen is. Verder heeft de werkgroep nauwe contacten met duinbeherende instanties. Aan de hand van de verzamelde gegevens worden aanbevelingen voor het terreinbeheer opgesteld.

### 'Bedrijven'

- Maandblad Nouveau
- Van Melle
- EPON

De winnaar is geworden: EPON (nv Elektriciteits- Produktiemaatschappij Oost- en Noord-Nederland). EPON heeft een belangrijke financiële bijdrage geleverd om de start van de actie voor behoud van de Grote vuurvlinder mogelijk te maken. Met de uitvoering van deze actie, waarbij tal van organisaties en instanties zijn betrokken, hoopt De Vlinderstichting het uitsterven van de Grote vuurvlinder te voorkomen. Ook binnen het bedrijf heeft EPON de nodige aandacht aan de Grote vuurvlinder besteed.

### 'Op persoonlijke titel'

In deze categorie zijn kandidaten genomineerd die zich meer hebben ingezet voor vlinders dan op grond van hun werk verwacht mag worden.

- Geert de Vries
- Ton van Balken
- Jan Willem Snee

De heer Jan Willem Snee is de winnaar geworden. Hij heeft zich binnen zijn functie bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie NBLF (Natuur, Bos, Landschap en Fauna) bijzonder ingezet voor de bedreigde dagvlinders. Al in 1987 was hij betrokken bij de samenstelling van de 'Atlas van de Nederlandse dagvlinders'. In 1989 werd mede door zijn inzet het 'Beschermsplan dagvlinders' opgesteld. Momenteel is de heer Snee actief betrokken bij de opstelling van de 'Rode lijst van dagvlinders', een lijst met uitgestorven, bedreigde en kwetsbare vlindersoorten.

### Tweejaarlijks evenement

In de toekomst wil De Vlinderstichting elke twee jaar de Gouden Vlinder uitreiken. Ze zullen dit tijdig in het tijdschrift

'Vlinders' aankondigen, zodat iedereen personen, groepen of bedrijven kan doorgeven die in aanmerking zouden moeten komen voor een Gouden Vlinder. De uitreiking zal steeds plaatsvinden tijdens de beurs TuinIdée.

## Vlinderberm wint Milieuprijs

Op 21 februari ontving de Wielenwerkgroep de eerste Milieuprijs van de gemeente Tytsjerksteradiel. Dick Goslinga en Freek Nijland, beiden binnen de werkgroep actief betrokken bij het project werden verrast met een geldbedrag van f1000,-. Het idee van de vlinderberm ontstond in het 'Vlinderjaar 1989'. Er werd toen gekozen voor een beheer van gefaseerd maaien van de berm langs het fietspad tussen Miedum en Gytsjerk (ten noorden van Leeuwarden). Gedurende het hele jaar zijn er delen van de 3 km lange berm waar de plantengroei blijft staan, waardoor de vlinders hun hele levenscyclus kunnen voltooien. In totaal zijn er sinds 1989 19 soorten dagvlinders geteld. Vooral voor het Zwartspriddikkopje is de berm ideaal. Op de monitoringroute die in de berm loopt werden de hoogste aantallen Zwartspriddikkopjes geteld van alle routes in Nederland. Het vlinderbermproject heeft de gemeente Tytsjerksteradiel aan het denken gezet. Het project heeft laten zien dat een natuurvriendelijk bermbeheer vruchten afwerpt en praktisch mogelijk is zonder extra kosten. Het rapport Vlinderberm met daarin de gehanteerde beheersmaatregelen is te bestellen door f 5,- over te maken op giro 4156998 van de Wielenwerkgroep te Giekerk o.v.v. 'Vlinderberm'.

## Bestuursleden gezocht!

De Vlinderstichting zoekt voor haar Algemeen Bestuur nieuwe bestuursleden. Onze nieuwe bestuursleden hoeven zeker geen vlinderdeskundigen te zijn, maar wel over enige kennis ten aanzien van natuurbescherming te beschikken. Belangrijk is bestuurlijke ervaring. Kennis op het gebied van voorlichting, pr of marketing zou ons zeer van pas komen. Mocht u kandidaten weten, dan graag bericht aan Jan van der Made.

## Tekebeten en de ziekte van Lyme

Op 15 februari jl. werd in Haarlem door de Dagvlinderwerkgroep Zuid-Kennemerland in samenwerking met een aantal terreinbeherende instanties een bijeenkomst georganiseerd over de Ziekte van

Lyme. Dit is een bacterieziekte die, als hij niet wordt behandeld, chronische gewrichtsklachten of neurologische klachten kan veroorzaken. De ziekte wordt overgebracht door teken die besmet zijn met de bacterie *Borrelia burgdorferi*. Er bleek veel behoefte aan informatie over deze ziekte, vooral naar aanleiding van enkele infectiegevallen in de Vlinderwerkgroep.

Op de bijeenkomst behandelde dhr. Moll van Charante (bedrijfsarts/epidemioloog van de Bedrijfs Gezondheidsdienst) de biologie en het gedrag van de teek, de besmetting met de bacterie en de epidemiologie van de ziekte van Lyme. Dhr. Kuiper (neuroloog van het Flevoziekenhuis in Almere) vertelde het een en ander over het ziektebeeld van de Ziekte van Lyme. Omdat veel vlinderaars geregeld tekebeten oplopen, is het goed om de op deze bijeenkomst verstrekte gegevens weer te geven. Zeer kort is de essentie in de samenvatting onderaan dit stuk aangegeven.

### Cyclus van de teek

Na het verlaten van het ei doorloopt de teek 3 fasen: nimf, larve en volwassen teek. In elke fase heeft de teek 1 bloedmaaltijd nodig voor hij kan vervellen of om uiteindelijk eieren te kunnen leggen. Als nimf kan de teek besmet worden met de bacterie *Borrelia burgdorferi* door bloed te zuigen van een besmette muis. Na de vervelling gaat de larve (ca. 3 mm) opnieuw op zoek naar een maaltijd en zoekt die wat hoger in de vegetatie. Hierdoor komt hij vaak bij wat grotere zoogdieren terecht zoals reeën, huisdieren en ook mensen. Ook de volwassen teek zit in wat hogere vegetatie: ruigten en struweel (vooral op die plaatsen die bij de bodem lang vochtig blijven).

### Tekebeet en infectie

Een teek bijt niet, maar zuigt bloed. Een klein deel van de teken is besmet met *Borrelia burgdorferi*. Door het contact van het speeksel van de teek met het bloed kunnen deze bacteriën overgedragen worden. Dat gebeurt niet meteen. De teek neemt er de tijd voor om zich te hechten en zich vervolgens vol te zuigen. De kans op overdracht van de besmetting wordt groter naarmate de teek langer bezig is met bloedzuigen. Daarom is het belangrijk om teken snel te verwijderen. Want hoe korter een teek blijft zitten, hoe kleiner de kans op besmetting is. Nog beter is het om tekebeten te voorkomen.

Het is niet mogelijk om de Ziekte van Lyme te krijgen door huisdieren die geïnfecteerd zijn.

### Epidemiologie

In Nederland neemt het aantal mensen dat besmet raakt met de Ziekte van Lyme niet toe. Jaarlijks is het aantal ongeveer even groot. Er is dus geen sprake van uitbreiding of een epidemie.

### Tekebeten voorkomen

Geschikte kleding om teken zoveel mogelijk buiten te houden is: lange broek, broek in sokken dragen, dicht schoeisel,

# Vlinderstichting

overhemden/truien met lange mouwen, iets op het hoofd en handschoenen aan. Het is duidelijk dat in de zomer bij vlinderaars de handschoenen, de truien en de lang gemouwde hemden zullen ontbreken.

Het helpt om licht gekleurde kleding te dragen waarop kleine zwarte teekjes opvallen. Door regelmatig, vooral als men net in ruigte of struweel geweest is, even de kleding te controleren onderschept men al veel teken.

Aan het eind van werk, wandeling of inventarisatie is het verstandig om uw lichaam te controleren op al of nog niet vastzittende teken.

### Teken verwijderen

Als een teek zich in u vast gebeten heeft, is het duidelijk dat hij er uit moet. Over hoe dat het beste kan gebeuren, is men het nog niet helemaal eens. De laatste adviezen van de Bedrijfsgezondheidsdienst zijn de teek zonder gebruik van alcohol, ether of andere stoffen met een pincet te verwijderen. Door gebruik van genoemde stoffen zou de teek gaan braken waardoor de maaginhoud met bacteriën in het bloed geloosd wordt. Dit is echter nog niet goed uitgezocht.

Na het verwijderen van de teek het wondje desinfecteren en in de agenda noteren dat u die datum een tekebeet opgelopen hebt.

### Ziektebeeld

Heel veel mensen die geïnfecteerd worden vertonen nooit ziekteverschijnselen. Maar als die er wel zijn, zijn bij de Ziekte van Lyme drie stadia te onderscheiden. Deze stadia hoeven echter niet alle drie op te treden. Omdat de latere verschijnselen ook in andere ziektebeelden passen, kan het gebeuren dat de behandelende arts niet meteen aan Lyme-ziekte denkt. Daarom moet u de arts er van op de hoogte brengen dat u tekebeten gehad hebt. Daarom is het noteren van data waarop u tekebeten opliep zo belangrijk.

### Eerste stadium

Na 3 tot 30 dagen kan zich een rode, ringvormige uitslag rond de tekebeet vormen. Deze uitslag breidt zich geleidelijk uit en kan na enige tijd in het midden weer bleker worden. Hierbij kunnen allerlei griepachtige klachten optreden. Bij bloedtests heeft een deel van de mensen geen antistoffen tegen de bacterie terwijl wel altijd de bacterie in de huid

aangetoond kan worden. De rode ring is dus betrouwbaarder in het aantonen van de ziekte van Lyme dan een bloedtest. Dit eerste stadium treedt echter niet altijd op.

#### **Tweede stadium**

Enkele weken tot maanden na de besmetting kan men langdurig last krijgen van allerlei neurologische klachten en hartaandoeningen. Die klachten kunnen onder meer bestaan uit heftige uitstralende pijn in arm of been, een scheef gezicht, dubbel zien en/of hoofdpijn of flauwvallen en hartritmestoornissen.

#### **Derde stadium**

Maanden tot jaren na de infectie kan men te maken krijgen met tijdelijke of blijvende gewrichtsaandoeningen en met ernstige neurologische klachten zoals loop- en oriëntatie-stoornissen. In tweede en derde stadium zijn doorgaans wel antistoffen aantoonbaar in het bloed.

#### **Behandeling**

De ziekte van Lyme kan in alle stadia goed behandeld worden met antibiotica. Toch is het belangrijk dat u zich snel laat behandelen. Enerzijds om volgende stadia te voorkomen en anderzijds om een minimum aan weefselschade te krijgen. Bij gewrichtsaandoeningen en ernstige neurologische klachten kunnen ook als de bacterie al lang niet meer aantoonbaar is, toch nog langdurig klachten blijven bestaan doordat verwoest weefsel heel langzaam of niet meer herstelt.

#### **Samenvattend**

Over het krijgen van de Ziekte van Lyme kan het volgende gesteld worden: tekebeten voorkomen is het beste.

Heeft een teek u toch te pakken, verwijder hem dan zo snel mogelijk. De infectiekans is namelijk kleiner als de teek korter 'vastzit'.

U hoeft zich echter ook dan geen grote zorgen te maken want:

- niet elke teek is besmet,
- een beet door een besmette teek veroorzaakt niet altijd een infectie,
- geïnfecteerd zijn wil niet zeggen dat ziekteverschijnselen op zullen treden,
- de ziekte kan in alle stadia goed behandeld worden.

Wel is het goed om de datum van een tekebeet te noteren en na een tekebeet goed op symptomen zoals die hierboven beschreven zijn te letten.